

Υπόθεση C-336/20

Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου

Ημερομηνία καταθέσεως:

24 Ιουλίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Landgericht Ravensburg (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Ιουλίου 2020

Ενάγων:

QY

Εναγομένη:

Bank 11 für Privatkunden und Handel GmbH

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Σύμβαση καταναλωτικής πίστεως – Υποχρεωτικές πληροφορίες – Οδηγία 2008/48/EK – Δικαίωμα υπαναχώρησης – Μνεία της δυνατότητας εξωδικαστικής επιλύσεως της διαφοράς – Αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης – Διεθνές Δίκαιο – Δυνατότητα του δικαστή μονομελούς σχηματισμού να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

Ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, άρθρο 267 ΣΛΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Επί του πλάσματος δικαίου του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και του άρθρου 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB

- α) Αντίκεινται το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB στο άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK, κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48/EK πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b), του EGBGB;

Εάν ναι:

- β) Προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης, και ειδικότερα από το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', και το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48/EK ότι το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, δεν πρέπει να εφαρμόζονται κατά το μέρος που ορίζουν ότι συμβατικές ρήτρες αντιβαίνουσες στις επιταγές του άρθρου 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιστ', της οδηγίας 2008/48/EK πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τις απαιτήσεις που θέτει το άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο b), του EGBGB;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα II. 1. β):

2. Επί των υποχρεωτικώς περιλαμβανόμενων πληροφοριών που προβλέπει το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/45/EK,
- α) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι στον τύπο πιστώσεως πρέπει, κατά περίπτωση, να αναφέρεται ότι πρόκειται περί συνδεδεμένης συμβάσεως πιστώσεως;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

- β) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι πρέπει να αναγράφεται το ισχύον κατά τον χρόνο συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως επιτόκιο υπερημερίας ως απόλυτος αριθμός, τουλάχιστον δε να δηλώνεται ως απόλυτος αριθμός το ισχύον επιτόκιο αναφοράς (εν προκειμένω το βασικό επιτόκιο σύμφωνα με το άρθρο 247 BGB), από το οποίο προκύπτει το ισχύον επιτόκιο υπερημερίας μέσω προσαυξήσεως (εν προκειμένω κατά πέντε ποσοστιαίες μονάδες σύμφωνα με το άρθρο 288, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του BGB);

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

- γ) Έχει το άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχείο κ', της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι στο κείμενο της συμβάσεως πιστώσεως πρέπει να γίνεται μνεία των ουσιαστικών τυπικών προϋποθέσεων για την πρόσβαση σε εξωδικαστικές διαδικασίες ή/και μηχανισμούς επανορθώσεως;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως σε κάποιο από τα ανωτέρω ερωτήματα υπό II. 2. α) έως γ):

- δ) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48/EK την έννοια ότι η προθεσμία υπαναχώρησης άρχεται μόνον αφού παρασχεθούν με πληρότητα και ουσιαστική ακρίβεια οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/48/EK, χωρίς να έχει σημασία το αν η παράλειψη ή η ανακρίβεια μιας πληροφορίας ενδεχομένως περιορίζει τη δυνατότητα του καταναλωτή να εκτιμήσει την έκταση της υποχρεώσεώς του;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ανωτέρω ερωτήματα υπό II. 1. α) ή/και σε κάποιο από τα ερωτήματα υπό II. 2. α) έως γ):

3. Επί της αποδυναμώσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48/EK:

- α) Νοείται αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης του άρθρου 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48/EK;

Εάν ναι:

- β) Συνιστά η αποδυνάμωση χρονικό περιορισμό του δικαιώματος υπαναχώρησης ο οποίος πρέπει να ρυθμίζεται με νομοθετική πράξη του Κοινοβουλίου;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

- γ) Προϋποθέτει από υποκειμενικής απόψεως η ένσταση της αποδυναμώσεως ότι ο καταναλωτής γνώριζε ότι εξακολουθούσε να υφίσταται το δικαίωμά του για υπαναχώρηση ή, τουλάχιστον, πρέπει η άγνοιά του να οφείλεται σε βαριά αμέλεια;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

- δ) Αποκλείει η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει εκ των υστέρων στον δανειολήπτη τις πληροφορίες του άρθρου 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48/EK, και τοιουτοτρόπως να αφετηριάσει την προθεσμία υπαναχώρησης, την εφαρμογή των κανόνων περί αποδυναμώσεως βάσει της αρχής της καλής πίστεως;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως:

- ε) Συνάδει τούτο με τις πάγιες θεμελιώδεις αρχές που δεσμεύουν τον Γερμανό δικαστή βάσει του Θεμελιώδους Νόμου και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, πώς οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύσει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του Δικαστηρίου;

Ανεξαρτήτως της απαντήσεως που θα δοθεί στα ανωτέρω ερωτήματα υπό II. 1. έως 3.:

4. Επί του δικαιώματος του δικαστή μονομελούς σχηματισμού να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα κατά το άρθρο 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

Είναι το άρθρο 348a, παράγραφος 2, σημείο 1, ΖΡΟ, στον βαθμό που η εν λόγω ρύθμιση αφορά έκδοση διατάξεων περί παραπομπής κατά το άρθρο 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ασύμβατο με την αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα κατά το άρθρο 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, και, κατά συνέπεια, δεν πρέπει να εφαρμόζεται επί εκδόσεως διατάξεων περί παραπομπής;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 2008/48/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Απριλίου 2008, για τις συμβάσεις καταναλωτικής πίστης και την κατάργηση της οδηγίας 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία 2008/48), ιδίως άρθρο 10, παράγραφος 2, στοιχεία α', δ', ιβ', ιστ' και κ'

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Grundgesetz (Θεμελιώδης Νόμος, στο εξής: GG), ιδίως άρθρο 25

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (εισαγωγικός νόμος του αστικού κώδικα, στο εξής: EGBGB), άρθρο 247, παράγραφοι 3, 6, 7 και 12

Bürgerliches Gesetzbuch (αστικός κώδικας, στο εξής: BGB), ιδίως άρθρα 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 491a, 492, 495

Zivilprozessordnung (κώδικας πολιτικής δικονομίας, στο εξής: ZPO), ιδίως άρθρο 348a, παράγραφος 2, σημείο 1

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Ο ενάγων συνήψε με την εναγομένη την 1η Σεπτεμβρίου 2016 δανειακή σύμβαση ποσού ύψους 21 716,33 ευρώ, το οποίο προοριζόταν, κατά το μεγαλύτερο μέρος

του, αποκλειστικά για την αγορά ενός οχήματος από αντιπροσωπεία αυτοκινήτων για ιδιωτική χρήση. Η εναγομένη συνέπραξε κατά την προετοιμασία και τη σύναψη της συμβάσεως δανείου με την πωλήτρια. Ειδικότερα, η πωλήτρια λειτούργησε ως μεσίτρια δανείων της εναγομένης και χρησιμοποίησε τα διατιθέμενα από την εναγομένη έντυπα συμβάσεως. Σύμφωνα με τη σύμβαση δανείου η τιμή πώλησεως ανερχόταν σε 23 521 ευρώ και, μετά την αφαίρεση προκαταβολής ποσού ύψους 3 000 ευρώ, το υπόλοιπο προς εξόφληση τίμημα, ανερχόμενο σε 20 521 ευρώ, και η εφάπαξ εισφορά που αφορούσε ασφάλιση πληρωμής υπολοίπου, ύψους 1 195,33 ευρώ, επρόκειτο να χρηματοδοτηθούν από το δάνειο.

- 2 Στη σύμβαση συμφωνήθηκε η αποπληρωμή του δανείου σε 47 σταθερές μηνιαίες δόσεις και μία τελική δόση ποσού 12 522,60 ευρώ, καταβλητέα στις 15 Ιανουαρίου 2020. Το δάνειο εκταμιεύθηκε και καταβλήθηκε στον ενάγοντα τον Σεπτέμβριο 2016. Ο ενάγων πλήρωσε κανονικά τις συμφωνηθείσες δόσεις.
- 3 Όσον αφορά το ζήτημα της υπαναχώρησης από τη σύμβαση δανείου, η σύμβαση περιλαμβάνει τις εξής πληροφορίες: «Ο λήπτης του δανείου δύναται να υπαναχωρήσει εντός δεκατεσσάρων ημερών από την ανάληψη της συμβατικής του υποχρεώσεως χωρίς να αναφέρει τους λόγους. Η προθεσμία άρχεται μετά τη σύναψη της σύμβασης αλλά μόνον αφού ο λήπτης του δανείου λάβει όλες τις υποχρεωτικώς παρεχόμενες πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 492, παράγραφος 2, BGB (π.χ. πληροφορίες σχετικά με το είδος του δανείου, το καθαρό ποσό δανεισμού, τη διάρκεια της συμβάσεως)». Με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 22ας Αυγούστου 2019 ο ενάγων υπαναχώρησε από τη σχετική με τη σύναψη της συμβάσεως δανείου δήλωση βουλήσεώς του.
- 4 Ο ενάγων υποστηρίζει ότι η υπαναχώρηση είναι έγκυρη, καθόσον η οικεία προθεσμία δεν είχε αρχίσει να τρέχει διότι η ενημέρωση σχετικά με την υπαναχώρηση ήταν ασαφής και τα υποχρεωτικά στοιχεία που γνωστοποιήθηκαν ήταν ανακριβή. Για τον λόγο αυτό, ο ενάγων ζητεί από την εναγομένη την επιστροφή των δόσεων δανείου που είχαν καταβληθεί έως εκείνο το χρονικό σημείο καθώς και της προκαταβολής που είχε δοθεί στην πωλήτρια και των δόσεων που καταβλήθηκαν στην τελευταία μετά την υπαναχώρηση, οι οποίες έπρεπε να καταβληθούν εντός επτά ημερών από την παράδοση του οχήματος.
- 5 Η εναγομένη υποστηρίζει ότι η αγωγή είναι αβάσιμη, καθόσον παρέσχε προσηκόντως στον ενάγοντα πλήρη ενημέρωση για την υπαναχώρηση, καθώς και όλες τις υποχρεωτικές πληροφορίες. Όπως ισχυρίζεται, για την ενημέρωση σχετικά με την υπαναχώρηση χρησιμοποιήθηκε το υπόδειγμα που προβλέπει ο νόμος. Κατά συνέπεια, η συμβατική ρήτρα που αφορά την υπαναχώρηση ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του νόμου και, ως εκ τούτου, η υπαναχώρηση είναι εκπρόθεσμη. Επιπλέον, η εναγομένη υποστήριξε επικουρικώς ότι η παροχή ανακριβών υποχρεωτικών πληροφοριών δεν εξομοιώνεται με πλήρη παράλειψη αυτών με αποτέλεσμα η προθεσμία υπαναχώρησης να άρχεται και όταν ακόμη οι υποχρεωτικές πληροφορίες που παρέχονται είναι ανακριβείς, θεωρεί δε την επίκληση της ανακρίβειας των πληροφοριών τουλάχιστον καταχρηστική.

Περαιτέρω η εναγομένη προβάλλει την ένσταση αποδυναμώσεως δικαιώματος, καθόσον έως την υπαναχώρηση παρήλθε διάστημα περίπου τριών ετών.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της διατάξεως περί παραπομπής

- 6 Η ευδοκίμηση της αγωγής εξαρτάται από το κατά πόσον η υπαναχώρηση από τη σύμβαση δανείου ήταν έγκυρη και από το αν ο πιστωτής μπορεί να προβάλλει, κατά περίπτωση, την ένσταση αποδυναμώσεως δικαιώματος ή την ένσταση καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχωρήσεως.
- 7 Η εγκυρότητα της δηλώσεως υπαναχωρήσεως του ενάγοντος προϋποθέτει ότι η ρυθμιζόμενη στο άρθρο 355, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος, BGB, προθεσμία υπαναχωρήσεως δύο εβδομάδων δεν είχε ακόμη λήξει κατά τον χρόνο δηλώσεως της υπαναχωρήσεως. Κατά το άρθρο 356b, παράγραφος 2, πρώτη περίοδος του BGB, η προθεσμία υπαναχωρήσεως δεν αρχίζει να τρέχει, αν στη σύμβαση πιστώσεως δεν περιέχονται οι πλήρεις υποχρεωτικές πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 492, παράγραφος 2, BGB, και στο άρθρο 247, παράγραφοι 6 έως 13, του EGBGB. Σε μια τέτοια περίπτωση η προθεσμία αρχίζει να τρέχει, σύμφωνα με το άρθρο 356b, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, του BGB, μόνον αφού οι υποχρεωτικές πληροφορίες γνωστοποιηθούν εκ των υστέρων. Εν προκειμένω θα εδύνατο να θεωρηθεί ότι οι υποχρεωτικές πληροφορίες είναι ελλιπείς, ιδίως αν η ενημέρωση σχετικά με την υπαναχώρηση δεν είχε παρασχεθεί νομοτύπως ή τουλάχιστον μία από τις επιβαλλόμενες εκ του νόμου πληροφορίες που αναφέρονται στη σύμβαση πιστώσεως ήταν ελλιπής ή ανακριβής.
- 8 Ακόμα και αν οι αμοιβαίες συμβατικές υποχρεώσεις είχαν ήδη εκπληρωθεί στο μεγαλύτερο μέρος τους κατά τον χρόνο της υπαναχωρήσεως, αυτή εξακολουθούσε να επιτρέπεται κατ' αρχήν, καθόσον το γερμανικό δίκαιο δεν προβλέπει απόσβεση του δικαιώματος υπαναχωρήσεως επί συμβάσεων καταναλωτικής πίστωσης.
- 9 Επί των προδικαστικών ερωτημάτων το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ειδικότερα τα εξής:
- 10 Επί των ερωτημάτων 1.α' και β': Στην προσφάτως εκδοθείσα απόφασή του της 26ης Μαρτίου 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C- 66/19, EU:C:2020:242), το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 10, παράγραφος 2, σημείο ιστ', της οδηγίας 2008/48, έχει την έννοια ότι, κατ' εφαρμογή της διατάξεως αυτής, στις πληροφορίες που πρέπει να προσδιορίζονται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο σε μια σύμβαση πιστώσεως περιλαμβάνονται και οι ειδικότερες λεπτομέρειες που αφορούν τον υπολογισμό της προθεσμίας υπαναχωρήσεως οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, καθώς και ότι αντιβαίνει προς τη διάταξη αυτή σύμβαση πιστώσεως η οποία, όσον αφορά τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 10 της οδηγίας, παραπέμπει σε διάταξη της εθνικής νομοθεσίας η οποία παραπέμπει με τη σειρά της σε άλλες διατάξεις του δικαίου του οικείου κράτους μέλους. Αναφορικά με την απόφαση

αυτή το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι στην υπό κρίση υπόθεση οι πληροφορίες που περιέχονται στη σύμβαση δανείου σχετικά με τη δυνατότητα υπαναχώρησης συνιστούν απαράδεκτη, κατά την έννοια της προαναφερθείσας απόφασης, παραπομπή. Με βάση την εν λόγω απόφαση αμφισβητείται κατά πόσον η ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης πρέπει να θεωρείται ανεπαρκής και, ως εκ τούτου, το ότι η προθεσμία προβολής της δεν έχει αρχίσει λόγω ανεπαρκούς ενημέρωσης. Με βάση την ερμηνεία αυτή η υπαναχώρηση του ενάγοντος ήθελε θεωρηθεί έγκυρη.

- 11 Το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, και το επιπροσθέτως εφαρμοζόμενο επί συνδεδεμένων συμβάσεων άρθρο 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, επιτάσσουν η συμβατική ρήτρα που διατυπώνεται κατά τρόπο πρόδηλο και σαφή και έχει συνταχθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα που προβλέπεται στο παράρτημα 7, του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, και παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, του EGBGB, να πληροί τις προϋποθέσεις της παραγράφου 6, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, και της παραγράφου 12, πρώτο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, σημείο 2, στοιχείο β', του άρθρου 247, του EGBGB (το λεγόμενο «πλάσμα δικαίου»). Στην υπό κρίση υπόθεση η ενημέρωση σχετικά με το δικαίωμα υπαναχώρησης πραγματοποιήθηκε στον εν λόγω μορφότυπο, με αποτέλεσμα να θεωρείται ακριβής κατά το εθνικό δίκαιο.
- 12 Εντούτοις αμφισβητείται κατά πόσον η εκτίμηση αυτή συνάδει με την προαναφερόμενη απόφαση του Δικαστηρίου. Το Bundesgerichtshof (Ομοσπονδιακό Ακυρωτικό Δικαστήριο, Γερμανία, στο εξής: BGH) φρονεί ότι κωλύεται να εφαρμόσει και, επομένως, να συνταχθεί με την εν λόγω νομολογία καθόσον δεν δύναται να ερμηνεύσει το άρθρο 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης κατά παράβαση της ρητής επιταγής του νομοθέτη. Το BGH εκτιμά ότι η σαφής διατύπωση, το πνεύμα και ο σκοπός του κανόνα δικαίου καθώς και το ιστορικό θεσπίσεώς του αποκλείουν ερμηνεία σύμφωνη προς την οδηγία.
- 13 Εντούτοις το αιτούν δικαστήριο εκφράζει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η εκτίμηση αυτή συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Επισημάνει συναφώς το γεγονός ότι, αν ο εθνικός δικαστής δεν έχει δυνατότητα να ερμηνεύσει εθνική διάταξη σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να υποχρεωθεί να αφήσει την εθνική διάταξη ανεφάρμοστη, λόγω της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Παρά ταύτα το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει επίσης ότι στη νομολογία του Δικαστηρίου οι κρίσιμες αρχές όσον αφορά την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης δεν διευκρινίζονται κατά τρόπο οριστικό, καθόσον το Δικαστήριο δεν έχει εισέτι λάβει θέση επί του ζητήματος αυτού σε σχέση με την οδηγία 2008/48 (βλ. απόφαση της 21ης Απριλίου 2016, Radlinger και Radlingerová, C- 377/14, EU:C:2016:283, σκέψεις 76 έως 79).
- 14 Υπέρ της υπεροχής της οδηγίας 2008/48 συνηγορεί, κατά το αιτούν δικαστήριο, το ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 6 αυτής, η οδηγία αποσκοπεί στην άρση των εμποδίων που δεν επιτρέπουν την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής

αγοράς. Ο σκοπός αυτός βρίσκει έρεισμα στο πρωτογενές δίκαιο και συγκεκριμένα στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η οδηγία 2008/48 σκοπεί να διασφαλίσει αυξημένο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2019, Lexitor, C- 383/18, EU:C:2019:702, σκέψη 29), ενώ στο πλαίσιο του πρωτογενούς δικαίου ο σκοπός αυτός μνημονεύεται στο άρθρο 12 και στο άρθρο 169 ΣΛΕΕ. Τυχόν δυνατότητα παρεκκλίσεως από όσα ορίζει η οδηγία σε βασικά σημεία, όπως η ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με την υπαναχώρηση, θα ήταν αντίθετη προς τους σκοπούς αυτούς.

- 15 Κατά την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου υπέρ της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης συνηγορεί επίσης το ότι το άρθρο 10 και το άρθρο 14 της οδηγίας 2008/48 περιέχουν αναλυτικές διατάξεις σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στον καταναλωτή κατά τη σύναψη της συμβάσεως, από τις οποίες, κατά το άρθρο 22, παράγραφος 1, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να παρεκκλίνουν. Αν με τη θέσπιση του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και του άρθρου 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, ο Γερμανός νομοθέτης επεδίωξε συνειδητά να παρεκκλίνει, υπονομεύεται σκοπίμως ο πυρήνας της οδηγίας 2008/48. Σε περίπτωση συνειδητής καταστρατηγήσεως οδηγίας από τον εθνικό νομοθέτη, όπως και σε περίπτωση παραβιάσεως των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, θα ήταν σκόπιμο η οδηγία να αναπτύσσει άμεσα αποτελέσματα, κατά τρόπον ώστε να μένει ανεφάρμοστη η εισάγουσα παρέκκλιση εθνική διάταξη.
- 16 Επί των ερωτημάτων υπό 2. α' έως γ': οι επ' αυτών παρατηρήσεις του αιτούντος δικαστηρίου είναι, κατ' ουσίαν, παρόμοιες με τις σκέψεις που διατυπώθηκαν επί των ερωτημάτων υπό 1, 3.α' και 6 της αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C- 187/20.
- 17 Επί του ερωτήματος υπό 2.δ': αμφισβητείται κατά πόσον οποιαδήποτε μη προσήκουσα παροχή των πληροφοριών που προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48 έχει ως αποτέλεσμα να μην άρχεται η προθεσμία υπαναχωρήσεως ή αν αυτό ισχύει μόνον όταν ελλείπουν παντελώς οι πληροφορίες, όχι όμως και όταν αυτές είναι ανακριβείς.
- 18 Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα εξαρτάται από το πώς πρέπει να ερμηνευθεί το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/48, το οποίο προβλέπει ότι η προθεσμία υπαναχωρήσεως αρχίζει την ημέρα κατά την οποία παρέχονται οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10 της ίδιας οδηγίας. Το αιτούν δικαστήριο κλίνει προς την εκτίμηση ότι οι ανακριβείς πληροφορίες εξομοιώνονται με απουσία πληροφοριών, δεδομένου ότι κατά τη σύναψη της συμβάσεως πιστώσεως στον καταναλωτή θα πρέπει να παρέχονται όλες οι απαραίτητες πληροφορίες με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο (αιτιολογική σκέψη 31 της οδηγίας 2008/48) και η οδηγία αυτή σκοπεί να διασφαλίσει αυξημένο επίπεδο προστασίας των καταναλωτών (απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2019, Lexitor, C- 383/18, EU:C:2019:702, σκέψη 29).

- 19 Κατά το αιτούν δικαστήριο το συμπέρασμα ότι η ανακρίβεια των πληροφοριών πρέπει να είναι ικανή να αποθαρρύνει τον καταναλωτή από την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης δεν είναι ορθό, καθόσον από το γράμμα της οδηγίας 2008/48 δεν προκύπτει τέτοιος περιορισμός. Ο σκοπός της οδηγίας, ήτοι ότι ο καταναλωτής πρέπει να ενημερώνεται με τρόπο σαφή και ευσύνοπτο κατά τη σύναψη της συμβάσεως, συνηγορεί σαφώς υπέρ της απόψεως ότι το δικαίωμα υπαναχώρησης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας εξακολουθεί να υφίσταται έως ότου γνωστοποιηθούν εκ των υστέρων οι πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', και στο άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48. Μόνον με μια τέτοια αυστηρή ερμηνεία είναι δυνατόν να διασφαλισθεί ότι ο καταναλωτής ενημερώνεται πράγματι κατά τον προβλεπόμενο τρόπο.
- 20 Επί των ερωτημάτων υπό 3.α' έως ε', που αφορούν το ζήτημα της αποδυναμώσεως. Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι στο γερμανικό δίκαιο η αποδυνάμωση αντιμετωπίζεται ως περίπτωση καταχρηστικής ασκήσεως δικαιώματος λόγω αντιφατικής συμπεριφοράς, η δε παραβίαση έγκειται στην κακόβουλη καθυστέρηση ασκήσεως αυτού. Η αποδυνάμωση προϋποθέτει ότι στον δικαιούχο αναγνωρίζεται δικαίωμα, το οποίο αυτός δεν έχει ασκήσει επί μακρόν καιτοι ήταν πράγματι σε θέση να το πράξει, καθώς και ότι ο υπόχρεος σχημάτισε την πεποίθηση ότι ο δικαιούχος δεν πρόκειται να κάνει χρήση του δικαιώματός του. Αν, παρά ταύτα, ο δικαιούχος ασκήσει εν συνεχεία το δικαίωμά του, η άσκηση αυτή παραβιάζει το άρθρο 242 BGB (καλή πίστη) λόγω του αντιφατικού χαρακτήρα της μεταγενέστερης συμπεριφοράς του δικαιούχου σε σχέση με την προηγούμενη συμπεριφορά του.
- 21 Ωστόσο, κατά το αιτούν δικαστήριο είναι αμφίβολο κατά πόσον οι εν λόγω κανόνες αποδυναμώσεως μπορούν να τύχουν εφαρμογής επί του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή στο πλαίσιο συμβάσεως καταναλωτικής πίστεως (ερώτημα υπό 3.α'). Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2008/48, η προθεσμία των δεκατεσσάρων ημερών για την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης αρχίζει είτε από την ημέρα συνάψεως της συμβάσεως πιστώσεως είτε από την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής παραλαμβάνει τις πληροφορίες κατά το άρθρο 10, εάν η ημέρα αυτή είναι μεταγενέστερη από την ημερομηνία συνάψεως της συμβάσεως. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η υπαναχώρηση δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό αν ο καταναλωτής δεν έχει παραλάβει τις πληροφορίες κατά το άρθρο 10 της οδηγίας 2008/48. Επιπλέον, από το άρθρο 14, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, προκύπτει ότι ο πιστωτικός φορέας έχει ανά πάσα στιγμή τη δυνατότητα να θέσει σε κίνηση την προθεσμία υπαναχώρησης, παρέχοντας τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 10 της οδηγίας. Ως εκ τούτου, είναι προφανές ότι η εν λόγω ρύθμιση της προθεσμίας εντός της οποίας μπορεί να ασκηθεί το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι αποκλειστική και ότι επιπλέον δεν υπάρχει περιθώριο χρονικού περιορισμού του δικαιώματος αυτού με προβολή της ενστάσεως περί αποδυναμώσεως.

- 22 Αν από απόψεως ενωσιακού δικαίου είναι επιτρεπτή η αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης, τίθεται το ζήτημα (ερώτημα υπό 3.β') κατά πόσον παρίσταται ανάγκη νομοθετικής ρυθμίσεως της αποδυναμώσεως ως χρονικού περιορισμού του δικαιώματος υπαναχώρησης. Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι ο εθνικός δικαστής δεν επιτρέπεται, επικαλούμενος την καλή πίστη, να αγνοήσει μια σαφή επιταγή σε συγκεκριμένη πράξη του παράγωγου δικαίου και στην πράξη που την μεταφέρει στην εθνική νομοθεσία. Και τούτο διότι στο γερμανικό δίκαιο η αποδυνάμωση στηρίζεται στη γενική νομοθετική ρήτρα του άρθρου 242 BGB, η οποία εντούτοις δεν διαλαμβάνει συγκεκριμένο πραγματικό σε σχέση με την αποδυνάμωση. Ο λεπτομερής προσδιορισμός της γίνεται μάλλον από τη νομολογία. Η εν λόγω νομική βάση στερείται διαφάνειας καθόσον δεν προσδιορίζονται οι ουσιώδεις προϋποθέσεις της αποδυναμώσεως και, επιπλέον, δεν εκτιμώνται από τη νομολογία κατά ενιαίο τρόπο. Η ευρεία εφαρμογή του άρθρου 242 BGB ενέχει τον κίνδυνο υπονομεύσεως της δυνατότητας ασκήσεως του δικαιώματος υπαναχώρησης χωρίς χρονικό περιορισμό, την οποία απένειμε συνειδητά ο Γερμανός νομοθέτης. Για τον λόγο αυτόν, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης το οποίο απονέμεται στον καταναλωτή στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 δεν μπορεί να στηρίζεται στη νομολογία, αλλά αποκλειστικά και μόνο σε νόμο, ο οποίος να ρυθμίζει τις ουσιώδεις προϋποθέσεις της αποδυναμώσεως.
- 23 Περαιτέρω πρέπει να διευκρινισθούν οι υποκειμενικές προϋποθέσεις της ενστάσεως αποδυναμώσεως δικαιώματος που θέτει το δίκαιο της Ένωσης (ερώτημα υπό 3.γ'). Οι παρατηρήσεις του αιτούντος δικαστηρίου επί του θέματος συμπίπτουν κατ' ουσίαν με τις αντίστοιχες παρατηρήσεις επί του εβδόμου ερωτήματος της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-187/20 και επί του τετάρτου ερωτήματος της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση C-155/20.
- 24 Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα υπό 3.γ', ανακύπτει για το αιτούν δικαστήριο το ζήτημα κατά πόσον η δυνατότητα του πιστωτικού φορέα να παράσχει εκ των υστέρων τις πληροφορίες που προβλέπονται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, στοιχείο β', της οδηγίας 2008/48, θέτοντας τοιουτοτρόπως σε κίνηση την προθεσμία υπαναχώρησης, εμποδίζει σύμφωνα με την αρχή της καλής πίστεως την εφαρμογή των κανόνων περί αποδυναμώσεως. Κατά το αιτούν δικαστήριο, επί μη προσήκουσας παροχής των υποχρεωτικών πληροφοριών του άρθρου 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, η επίκληση της ενστάσεως αποδυναμώσεως δικαιώματος αποκλείεται εκ προοιμίου, δεδομένου ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο υπόχρεος δεν μπορεί να επικαλείται βασίμως λόγους ασφάλειας δικαίου έναντι καταστάσεως την οποία προκάλεσε η δική του παράλειψη συμμόρφωσης προς την απορρέουσα από το δίκαιο της Ένωσης απαίτηση να γνωστοποιήσει συγκεκριμένες πληροφορίες, σχετικές με το δικαίωμα του αντισυμβαλλομένου να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση (αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, σκέψη 30, και της 13ης Δεκεμβρίου 2001, Heininger, C-481/99, EU:C:2010:684, σκέψη 47).

- 25 Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο ερώτημα υπό 3.δ' πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον το συμπέρασμα αυτό συνάδει με τις αρχές από τις οποίες δεσμεύεται ο Γερμανός δικαστής σύμφωνα με τον Θεμελιώδη Νόμο και ο τρόπος με τον οποίο οφείλει ο Γερμανός εφαρμοστής του δικαίου να επιλύει τυχόν σύγκρουση μεταξύ των δεσμευτικών επιταγών του διεθνούς δικαίου και των επιταγών του δικαίου της Ένωσης (ερώτημα υπό 3ε').
- 26 Ο θεσμός της αποδυναμώσεως ανήκει στις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου. Οι εν λόγω γενικές αρχές αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του Ομοσπονδιακού δικαίου και, σύμφωνα με το άρθρο 25, παράγραφος 2, του Θεμελιώδους Νόμου, υπερισχύουν των νόμων. Κατά συνέπεια είναι δεσμευτικές για τον Γερμανό δικαστή.
- 27 Η δυνατότητα αποδυναμώσεως αναγνωρίζεται από το διεθνές δίκαιο. Εντούτοις στη βιβλιογραφία του διεθνούς δικαίου δεν αμφισβητείται ότι ο δικαιούχος ασκήσεως του εν λόγω δικαιώματος πρέπει να έχει επίγνωση του δικαιώματός του. Η απλή αδράνεια δεν μπορεί να οδηγήσει σε αποδυνάμωση του δικαιώματος. Επομένως, ο Γερμανός δικαστής μπορεί να διαπιστώσει αποδυνάμωση του δικαιώματος υπαναχώρησης του καταναλωτή μόνον εφόσον ο δικαιούχος γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε ότι εξακολουθούσε να έχει δικαίωμα υπαναχώρησης.
- 28 Κατά συνέπεια, αν οι αρχές του δικαίου της Ένωσης που διέπουν την αποδυνάμωση της ασκήσεως του δικαιώματος του καταναλωτή για υπαναχώρηση και εφαρμόζονται επί συμβάσεων καταναλωτικής πίστωσης, αποκλίνουν από τις δεσμευτικές επιταγές του διεθνούς δικαίου, το Δικαστήριο πρέπει να διευκρινίσει στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2008/48 ποιες είναι οι νομικές επιταγές βάσει των οποίων ο εθνικός δικαστής καλείται να κρίνει σε τέτοιες περιπτώσεις συγκρούσεως κανόνων δικαίου.
- 29 Το αιτούν δικαστήριο συνοψίζει ως εξής την κρισιμότητα των ερωτημάτων υπό 3.α' έως ε' για την έκδοση αποφάσεως επί της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς: αν η αποδυνάμωση του προβλεπόμενου στο άρθρο 14, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2008/48, δικαιώματος υπαναχώρησης
- αποκλείεται εκ προοιμίου,
  - ή, εν πάση περιπτώσει, πρέπει να βασίζεται σε νομοθετική πράξη του Κοινοβουλίου,
  - ή, εν πάση περιπτώσει, προϋποθέτει τουλάχιστον άγνοια λόγω βαριάς αμελείας,
  - ή, εν πάση περιπτώσει, αποκλείεται λόγω παραλείψεως εκ των υστέρων πληροφόρησης,

- ή, εν πάση περιπτώσει, δεν συνάδει με δεσμευτικές επιταγές του διεθνούς δικαίου, οσάκις δεν συντρέχει, τουλάχιστον, άγνοια λόγω βαριάς αμελείας του δικαιούχου,

η εναγομένη δεν μπορεί στην υπό κρίση υπόθεση να προβάλλει την ένσταση αποδυναμώσεως.

- 30 Επί του τετάρτου ερωτήματος: το ερώτημα αυτό αφορά την ευχέρεια μονομελούς δικαστηρίου στο οποίο ανατέθηκε από το τμήμα η κρίση επί της διαφοράς να υποβάλει στο Δικαστήριο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως. Το δικαίωμα αυτό αμφισβητείται από το εθνικό δίκαιο.
- 31 Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει σε δύο διατάξεις του BGH, στις οποίες αυτό επέκρινε το γεγονός ότι ο δικαστής μονομελούς σχηματισμού, πριν ζητήσει τη συνδρομή του Δικαστηρίου, δεν υπέβαλε το ζήτημα στο τμήμα, προκειμένου να αναλάβει αυτό να αποφασίσει συναφώς. Το BGH εκτίμησε ότι επρόκειτο περί διαδικαστικού σφάλματος εκ μέρους του δικαστή του μονομελούς σχηματισμού και έκρινε ότι συνιστά παραβίαση της αρχής του νόμιμου δικαστή, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 101, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, GG.
- 32 Εντούτοις, στην απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Rittinger κ.λπ., C- 492/17, EU:C:2018:1019, σκέψεις 30 επ., το Δικαστήριο τόνισε ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υποβάλλεται από δικαστή μονομελούς σχηματισμού είναι παραδεκτή βάσει του δικαίου της Ένωσης, ανεξαρτήτως τηρήσεως των δικονομικών κανόνων του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, το Δικαστήριο δεν επέλυσε το ζήτημα κατά πόσον η εθνική διάταξη που περιορίζει την ευχέρεια υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων πρέπει να παραμένει ανεφάρμοστη.
- 33 Βάσει της αναγκαστικού χαρακτήρα της διατάξεως του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι ο δικαστής μονομελούς σχηματισμού δεν υποχρεούται να υποβάλει στο τμήμα την υπόθεση προκειμένου να αναλάβει αυτό να αποφασίσει συναφώς σύμφωνα με το άρθρο 348a, παράγραφος 1, σημείο 1, ZPO, αν προτίθεται να εκδώσει διάταξη περί προδικαστικής παραπομπής, και ζητεί, ως εκ τούτου, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει το ζήτημα αυτό.
- 34 Ανεξαρτήτως του υπό κρίση αιτήματος για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο επιφυλάσσεται της δυνατότητας να υποβάλει, ενδεχομένως, στο Bundesverfassungsgericht (Συνταγματικό Δικαστήριο, Γερμανία) ερωτήματα που προκύπτουν στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του διαφοράς. Και τούτο διότι διατηρεί αμφιβολίες ιδίως όσον αφορά τη συνταγματικότητα του άρθρου 247, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, τρίτη περίοδος, και του άρθρου 247, παράγραφος 12, πρώτο εδάφιο, τρίτη περίοδος, του EGBGB, καθώς και τη συνταγματικότητα και τη συμβατότητα με το διεθνές δίκαιο των κρίσιμων για το δικαίωμα υπαναχωρήσεως κανόνων περί αποδυναμώσεως, και, σε κάθε

περίπτωση, όσον αφορά την ερμηνεία τους από τη νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων.

- 35 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι τα ερωτήματα που υπέβαλε με τις διατάξεις περί παραπομπής της 7ης Ιανουαρίου 2020, της 5ης Μαρτίου 2020 και της 31ης Μαρτίου 2020, τα οποία αποτελούν αντικείμενο των ήδη εκκρεμών ενώπιον του Δικαστηρίου υποθέσεων C-33/20, C-155/20 και C-187/20, συμπίπτουν εν μέρει με τα παρατιθέμενα υπό 2.α΄ έως γ΄ και 3.γ΄ και δ΄ ερωτήματα της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, και για τον λόγο αυτόν προτείνει την συνεκδίκαση των υποθέσεων.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ